

Strigăt „în pustiu”

sau cui îi convine dispariția albiei vechi a Nistrului

Lilia CURCHI

Fără apă nu este viață – de actualitate a acestei expresii s-au convins locuitorii din Talmaza, Grădinița și Copanca

(raioanele Ștefan Vodă și Căușeni), care, pe parcursul a două decenii „asistă” la uscarea albiei vechi a Nistrului, numită popular „Nistrul chior”. Odinioară, pe întreaga lungime de 42 km, aceasta era plină cu apă, cu bălți mari și mici, gârle și stufărișuri, păsări și pește. Astăzi, imensa luncă inundabilă e aproape uscată.

Reconstrucția ecologică a acestui ecosistem unic ar aduce beneficii uriașe pentru întreaga regiune. „Nistrul chior” poate aduna milioane de metri cubi de apă, iar refacerea acestui paradis aproape pierdut, va însemna nu doar beneficii pentru natură, dar și pentru oameni. Este timpul să fie curmate dezechilibrele și să reîntoarcem „Nistrului chior” vigoarea de altădată.

Se pierde bogăția de pe Nistru

„Nistrul chior”, cu principalul nucleu „Lunca Talmaza”, ocupă o suprafață de 54 hectare și face parte din Zona Ramsar „Nistrul de Jos”, protejată la nivel internațional din anul 2003. Albia veche formează cel mai mare bazin acvatic natural din țară, acum înnămolit. Este un habitat al multor păsări și mamifere, specii rare de plante, insecte, pești.

Din păcate, chiar dacă este parte a unei convenții internaționale, lunca este îndiguită, iar terenurile repartizate după principiul „aruncării cu căciula” sunt prelucrate până în albie. Drenajul insuficient duce la salinizarea terenurilor și doar umplerea albiei cu apa din Nistru ar salva situația. Experții sunt îngrijorați și de eroziunea eoliană și, parțial, acvatică, ce duce la înmlăștinarea fluviului, în special în locurile unde se intrerupe perdeaua forestieră de protecție a apelor. Frecvente sunt pășunatul ilegal, vânatul și pescuitul neautorizat, tăierea ilicită a pădurilor seculare.

„Trebuie să dăm viață „Nistrului chior”, în caz contrar - îl vom pierde definitiv”, se îngrijorează primarul satului Talmaza, Ion Osipov. În sala de ședințe s-au adunat primari, lideri agricoli, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, pentru a discuta despre starea vechii albiei a Nistrului și a-și uni eforturile întru salvarea acesteia. Întâlnirea a fost organizată de Societatea Ecologică „Biotica”, care, realizează proiecte în regiunea Nistrului de Jos, cu sprijinul Agenției Austriece pentru Dezvoltare (ADA). La discuție au luat parte și reprezentanții mass-media, revistei NATURA, grație turului de presă organizat de Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic din R. Moldova (AJMTEM).

O misiune greu de realizat

De mai bine de un deceniu cetățenii din regiune dau alarma despre lipsa apei în „Nistrul Chior”. Acest ecosistem a ajuns a fi extrem de vulnerabil, s-a transformat într-un

șir de bazine acvatice cu condiții de putrefacție. Potrivit experților SE „Biotica”, suprafața de acumulare a apei s-a redus considerabil, s-au uscat afluenții permanenți și puternici, nu sunt nici curenți subterani. Apele de viitură ajung rareori în albia veche – doar în timpul inundațiilor mari –, printr-un canal săpat de către locuitorii din Talmaza. O altă problemă este nerespectarea regimului perdelei riverane de protecție a apelor. Acum, deținătorii de loturi ar trebui să se retragă din albie și să participe la împădurirea malurilor.

„Din păcate, până acum nu am reușit să obținem finanțare de la nici un donator. Pentru prima dată avem un proiect mic, finanțat de ADA, care prevede curățarea canalului la stația de pompare de la Talmaza și construcția unei ecluze. Lucrările vor începe în scurt timp. Ulterior, într-un alt proiect susținut de ADA, vom crea și reabilita perdelele forestiere de protecție”, spune Gabriel Mărgineanu, reprezentant al SE „Biotica”. Potrivit lui, pentru reabilitarea completă a albiei vechi ar fi nevoie de circa 60 milioane lei, însă asemenea resurse financiare nu sunt disponibile.

„Problema „Nistrului chior” nu este doar a celor trei localități prin care acesta trece, dar este de nivel național, de importanță strategică în procesul negocierilor dintre Guvernele Moldovei și Ucrainei”, este de părere Rodica Iordanov, director executiv al Asociației „EcoContact”. Organizația pe care o conduce facilitează procesul de consultare cu populația locală, pentru creșterea gradului de conștientizare a cetățenilor și asigurare a durabilității proiectului de reabilitare a zonei umede „Nistrul chior”. „Dacă umplem albia, vom putea prelua un volum foarte consistent de apă și vom avea mai multe argumente în negocierile cu partea ucraineană privind debitul fluviului”, spune Rodica Iordanov.

Cei treizeci de... bani

Afanasii Cuțitari, primarul satului Copanca, consideră că autoritățile și organizațiile neguvernamentale ar trebui să adreseze o

solicitare către Guvern prin care să ceară scutirea de tariful de 30 de bani/m³ pentru pomparea apei din Nistru. Astfel, albia veche ar putea fi umplută, prin pompare, cum se făcea înainte de anii 90. Unii, însă, sunt sceptici, or un răspuns pozitiv ar putea veni acum din considerente electorale și ar fi valabil pentru o perioadă scurtă de timp. De aceea, o alternativă ar fi construirea unui sistem de panouri fotovoltaice, care va asigura energie electrică generată de soare, în mod gratuit. O altă problemă foarte mare sunt ecluzele, care nu au mai fost folosite mai bine de două decenii, sunt deteriorate, echipamentul de la stația de pompare a fost sustras.

Restabilirea legăturii permanente cu fluviul ar rezolva, în mare măsură, problemele „Nistrului chior”. Fermierii ar avea apă pentru irigare, ar fi restabilite rezervele piscicole și ale biodiversității, s-ar menține volumul apelor subterane și rezervele de apă potabilă în fântânile satelor învecinate.

O nouă viață albiei vechi

De câteva decenii, Nicolae Grosu este un promotor neobosit al ideii de creare a Parcului Național „Nistrul de Jos”, pe care a lansat-o în 1995, când deținea funcția de primar. Abia pentru anul 2022 în planurile Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, este stabilită crearea Parcului Național „Nistrul de Jos”. Îngrijorător este, însă, că se fac reauzite vocile celor care sunt împotriva noului statut, în special a vânătorilor de elită, care au trecut și pe la Parlament.

Nicolae Grosu visează la o reabilitare a Nistrului de Jos și albiei vechi, pentru ca zona să redevină bogată în păsări, pește, stuf și papură. Ar vrea ca Nistrul cu maluri împădurite să devină aievea, nu doar în amintiri. Bălțile Nistrului să sclipescă sub razele soarelui, nu sub flăcările miriștii pe care o aprind cei inconștienți.

„Nu este timp de a plânge, tot ce am pierdut trebuie de restabilit. Avem misiunea de a conserva acest areal deosebit de prețios. Dacă nu acționăm, vom plăti prea scump”, conchide apărătorul Nistrului, Nicolae Grosu.

Articol publicat în cadrul proiectului „Managementul integrat al resurselor de apă în Republica Moldova – pentru o dezvoltare durabilă și populație sănătoasă” realizat de Mișcarea Ecologistă din Moldova, în cadrul Programului de Suport (granturi) destinate ONG-urilor de mediu în domeniul managementului integrat al resurselor de apă, administrat de Agenția „Apele Moldovei”, ca parte a Proiectului „Consolidarea cadrului instituțional în sectorul de apă și sanitație din Republica Moldova (Faza 01)”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA).

Scrisoare deschisă

Dlui Pavel Filip,
Primul Ministru al R. Moldova
Dlui Adrian Candu, președintele
Parlamentului R. Moldova

Mișcarea Ecologistă din Moldova își exprimă îngrijorarea în privința stării deplorabile în care a ajuns clădirea Institutului de Zoologie din cadrul Academiei de Științe, în incinta căreia se află colecții de valoare științifică inestimabilă, care acum sunt supuse degradării din cauza lipsei de atitudine și intervenție. Aceste colecții reprezintă tezaurul național și științific al Republicii Moldova, în spatele lor aflându-se decenii de muncă neîntreruptă din partea colaboratorilor științifici în vederea acumulării exponatelor și echipamentelor de zeci de milioane euro din fiecare laborator al institutului, care contribuie la dezvoltarea domeniilor și compartimentelor științei moderne.

MEM își exprimă nedumerirea față de lipsa reacției autorităților responsabile timp de trei luni de la data producerii incendiului (20.04.2018), eveniment care a subrezit acoperișul și a contribuit la degradarea întregii construcții. Considerăm că lipsa de intervenție imediată din partea factorilor de decizie în tot acest timp se face responsabilă de degradarea sau pierderea unor colecții științifice, care în mod normal ar trebui să aibă prioritate în acțiunile de securizare și de răspuns în fața calamităților.

Este imposibil de trecut cu vederea încăperile invadate de mușcași, pereții și podelele umflate de umezeală, și eforturile disperate ale angajaților de a salva colecțiile (evacuarea apei din încăperi la lumina lanternei, improvizarea tavanelor din peliculă, acoperirea utilajelor tehnice cu halate). De asemenea, este aproape imposibil să apreciem de pe acum efortul uriaș pe care acești angajați va trebui să-l depună în viitor pentru a restabili colecțiile afectate și pierdute în urma neglijenței autorităților responsabile.

Apelăm la conducerea de vârf a R. Moldova pentru a curma tăgădăneala birocratică și a interveni prompt pentru a reduce la normalitate edificiul în care se păstrează un tezaur mai valoros decât aurul în colecțiile instituțiilor științifice și salvarea echipamentului modern de cercetare în valoare de zeci de milioane de dolari și euro. Ar fi de prisos să invoc și alte argumente, când e vorba de zestrea naturală și științifică, care reprezintă patrimoniul național al R. Moldova.

Cu respect, Alecu RENIȚĂ,
Președintele Mișcării Ecologiste din Moldova

Se interzice și se amendează

Arderea miriștii și a resturilor vegetale de pe câmpuri, perdele forestiere, marginea drumurilor etc. este interzisă prin lege și se amendează. Cu toate acestea, în fiecare an, sunt atestate noi valuri de incendii de vegetație uscată. În special, procedeul ilegal este folosit ca măsură de igienizare a câmpurilor agricole, după recoltare.

Ecologiștii atenționează că prin arderea miriștii și a resturilor vegetale (cerealele păioase, vreji de plante, rapiță, iarbă rămasă după cosirea pajștilor etc.) se distruge materia organică din sol și are loc poluarea aerului atmosferic.

Inspectoratul Ecologic de Stat a emis un ordin prin care anunță că va efectua controale în teritoriu privind respectarea legislației în vigoare și va aplica sancțiuni cu recuperarea prejudiciului cauzat mediului pentru arderea neautorizată a miriștii, paielor și altor resturi vegetale.

Amintim că arderea în câmp deschis a miriștii și a resturilor vegetale, se sancționează conform Codului contravențional al R. Moldova. Pentru persoanele fizice amenda ajunge până la 4500 lei, iar pentru persoanele juridice – până la 15000 lei.

Iulia AMARIEI

